

Maske

Tomaž
Salamun

SV. JURIJ
V MEHIKI

Včeraj sem imel čuden in lep dan. Nisem ne vem kaj pričakoval od njega, ker sem predvčerajšnjim napisal štiri pesmi. Dopoldne sem bral Kocbeka, ki mi ga je posodil Junoš. Kakorkoli že, edini Slovenec je, ki se merim z njim. Potem sem šel na Cristinin rojstni dan. Sprejel me je stari Alfredo. Povedal mi je, da je šla vsa banda že dopoldne v Cuernavaco, in da me prosijo, naj se pripeljem za njimi. Morate si dati urediti telefon, se je režal. Stari pesjan natančno ve, da ga skrivam. To buržoazno parmsko dekletce, zgubljeno v daljnih krajih pri fabrikantskem stricu, niti pojma nima, kaj zahteva pisanje. Užaljena je. Jaz sem pa neprestano v paniki, da me hoče poročiti. Počutil sem se bedasto in zapuščeno, niti na kraj pameti mi ni padlo, da bi jim sledil. Šel sem v Kineret in naročil vino. Blazen

teater. Razbirati sem začel pravila.
Če prideš sem zvečer sam, brez

ženske, mislijo, da si si prišel kupit
dečka. Za pol ure je krasno. Velik
defile kar resnih ljudi, vsi
vprašajo, če imaš ogenj in uro.
Ja. Oboje. Pil sem vino in si bil
zoprn. Hotel sem iti domov. Ampak
zunaj je sedel nekdo, ki mi je bil,
čim sem ga pogledal, všč. Sedel je
sam ob mizi. Nisem se mu upal približati.
Promeniral sem gor in dol, ga gledal
in premišljeval in se odločil prisesti.
Šef makrojev me je besno pogledal,
takoj sem izgubil tremo. Razumel sem
njegov pogled. Pomenil je: ta
tujec te zanima, mojih profesionalcev
pa ne opaziš. Odleglo mi je. Giorgio
mi je najprej povedal zgodbo, ki me je
za trenutek spet zbegala. Ukradli so mu
2000 dolarjev na Islī Mujeres in zdaj brez
ficka čaka, da mu banka izstavi nove
čeke. Nimam pojma, zakaj sem mu verjel,
ampak verjel sem mu. Pogovarjala sva se
do dveh. In ko mi je dal sabljo, ki
jo je izrezljal iz veje, me je zadelo.
V hipu mi je postalo jasno, da se
uresničuje tekst. (Druidi, str. 63)
Sv. Jurij, doma blizu Ascone, 2 km
proč od Monte Verita, kjer je živel
Hesse. Srečal sem prijatelja. Takšnega
kot je Gandalf. Pokazal in prevedel
sem mu stran 63 v italijanščino
in zdaj bom nanj pazil in ga
čuval. Skupaj bova šla v Oaxaco, med
Indijance, in poskusila vse gobe v
krajih, kjer je on že bil.

Moj tekst je tekst divinizacije.

Sono matto d' amore per te, Giorgio.
Sempre mi ritorni.

LESSING Že, imenovali smo mesta in zgodovino:
 žep z dvojnim dnom. Slučaj je obračal glavo,
 lačno in poželjivo. Gostje so trkali na
 vrata. Kmetje so strgali seno z matere
 zemlje, kot jaz kremo z brade.
 Rad bi ti vbil v glavo, da šteje!
 Zbudi se. In če si lačen,
reci, da si lačen. Ne začeti pri
 okvirju. Ta, že popolnoma zradirana
 lokacija zaradi pritiska časa, nosi melodijo v
 rovu, ki ga skopljejo
 vojaki. Smeh, kangle mleka,
 štipendija. Razumi, da sonce samo
 spi. In ravno tako s prikaznimi, ki so
 bordure na zemljevidih. Kaj je rekel
 Freud? »Človek je izumil voz in kolo ni podobno
 nogi.« In Lessing, s tisto dolgočasno
 štorijo o labirintu in
 požaru v palači; kdo da ima plan
 mesta na kolenih, ko že gori?
 Najbolj zanesljiva iluzija je dež. In
 ritem: dihanja in zrak, ki da počí
 balon, magno carto palčkov, ki so potem
 vdove. Kopulacija! Pridelovanja dragocene kitajske
 svile! Prav. Pet tisoč dni. Ampak luna je
 zarjavela in mastna in bracerosov je tudi
 pet milijonov. Včeraj so nam jih milijon
 vrnili. Tu te je Lessing
 naplahtal. Misliš, da te stiskam v
 paniko, da bi se razprl, cvet? Vemo, kaj so
 gore in kako utrudijo
 naivne. In vemo, kaj so
 revolucije. Gmota živine, ki zdaj izdaja
 knjige o dinozavrih in nosi ekološke
 značke. Če bog je,
 nariši ga torej v kamen, da bo
 vzdržal. Ikonoklaste naročim. Pa smo spet
 tam. Križanja, evaporacije in bing bing
 zvonov, spet
 novo poglavje knjige. Mama, jokam! Opla! Že
 zdaj, preden sem ti pokazal drugi konec

palice, srečanje na mostu?

Podcenjuješ brodnike. Osumljaš jih, da se niso priključili toku, ker jih je zdelala letargija posla. Poznam. Naj ti diktiram?« Če si že Mohameda zamudil, zakaj ne greš zdaj z mano?« Skromnost vajeniških

dob in

dalje:

»Beau ciel, vrai ciel, regarde-moi qui change!
Après tant d, orgueil, après tant d' étrange
Oiseveté . . .

Zapomni si: poezije ni.

No, si si odahnil? Si dobro izrabil

počitnice? Si se naletal in

naplaval, nisi pozabil

poštevanke? Veš, tu že gleda

oko z vrha piramide. Po prahu se podijo razcapani

starčki, ki stradajo v puščavah, vse z

dobrom namenom in ti izgubljaš

tempo. Misliš, da bom

kričal skozi steno, ko jo ti označuješ za

smrt? Da boš imel kar avtomatično

isto tovarišico učiteljico? Kaj pa, če boš

mlinar, ki melje moko, ali

vešča? In tvoje razumne oči, ki so tako

srkale modrost! Naj ti jih narišem v zmleto

žito, ali na tisto prozorno, stolčeno

želatino, ki ji ti praviš

krila?

Zaspan sem.

naj bo tvoja inkarnacija papir.

SLAVOLOK

Včeraj popoldne je spet prišel

Giorgio. Peljal sem ga na kosilo.

Pokazal mi je pesmi, ki jih je napisal

zjutraj. Potem je telefoniral Alfonsu,

na San Luis Potosí, 113 A. Alfonso je

rekel, da naju bo čakal na calle Jalapa,

vendar smo se zgrešili. Šla sva proti

njegovi stari kolonialni hiši in čakala

pred njo. Pripeljal se je s volkswagnom,

obrit po glavi. Tako sem vedel, da je čarovnik. Zdelo se mi je, da sem ga zelo zanimal. Peljal naju je po sobah, pogovarjala sva se o Lévyju, Siru Randolfu. Pripovedoval mi je o svojem učitelju zena in mi pokazal knjigo, ki jo končuje: Svetovni plan prehrane. Potem smo kadili nekaj, kar je rekel, da je navadna trava iz Palenqua. Prijemal sem njegove predmete, meče, krogle, križe iz vrvi, se igral z merkurjem v stekleničkah. Rekel je, da bo priredil mali show za naju. Plesal je, igral in pihal, se vmes neprestano režal. Začudil se boš nad strašno močjo ubijanja. je rekel. Ne boš se mogel upirati veselju. Zdaj bom nadaljeval s pisanjem knjige, je rekel, in vaju zapeljal v center. Izstopila sva na križišču Niza — Hamburg. Začela sva hoditi. Čudil sem se, da delam tako velike korake, da tako globoko diham, da se gibljem tako skladno. Kam greva, sem vprašal Giorgia. Greva, je rekel. Se bojiš? Rekel je, da je prepričan, da ga ne bom ubil. Jaz nisem več vedel. Imel sem občutek, da naju bo sila peljala skozi tempelj, da bom pojedel njegovo srce. Šla sva, da bi se nekam usedla, da bi kaj spila, ker sva imela zelo suha usta. Hodila sva peš, po preprogi. Prišla na Avenida Juarez, Giorgio je pokazal ogromen slavolok na Plaza de la Republica. Tam je moj hotel, je rekel. Hodila sva kilometer po rdeči preprogi, na slavoloku je plapolala ogromna zastava. Bil je 20. november, praznik Mehike. Kam greva? sem ga vprašal. Na začetek, je rekel. Vsi bodo tam, tudi predsednik republike in španski kralj. Jaz sem samo čutil, kako mi narašča moč, kako ga bom najprej

ljubil in mu potem pojedel srce. Veš,
 mi je rekel, Alfonso mi je pravil, da je
 enkrat pred njega stopila kača. Umaknil
 se je, kača je šla proti njemu. Ko ji je
 dal vso moč, ga ni ubila. Ne, je rekel, ti
 nisi kača. Ti hodiš vzporedno z mano.
 Pokazal je s prstom na desno, dol s
 preproge, ki je peljala proti večnemu
 ognju pod slavolokom, postal sem
 žalosten. Potem sva hodila še
 uro ali dve, zmeraj tako, da je bil
 tempelj na levi ali desni, spomnim se
 šuma plapolanja zastave. Potem je
 pokazal na okno, to je moje okno.
 Ti odloči, je rekel. Hotel Pennsylvania
 je ves v kahlicah, prekrit je z modrimi
 emajliranimi kahlicami. V recepciji je
 spala stara ženska. V sobi, ko sva se
 gledala, je rekel, ti se odloči, na
 tebi je, ali me ubiješ ali ne.
 Nehal sem si odpenjati pas. Nehal sem
 si sezuvati škornje. Ulegel sem se in
 zaspal. Ko sem se zbudil, je Giorgio
 jokal. Sedel je na stolu iz rafije,
 stlačen ob steno. Nisi edini, ki bi rad
 ljubil, je rekel. Čutil sem, da je
 dopolnjeno. Spil sem njegovo srce. Zdaj
 grem, sem rekel. Giorgiev obraz je bil
 žareč in lep. Vidiš, je rekel,
 pomirjen. Svetloba je za vse. Danes
 zjutraj, ko sem šel na zajtrk in
 kupil časopis Uno mas uno, sem
 prebral, da je v gvajanski
 džungli naredilo ritualni samomor 383
 Američanov pod vodstvom Jima Jonesa.

SONET
 SLOVENSKEGA
 FANTA

Človek z lajno, z eno nogo, brez
 oči, prodaja srečke. Kaj če bi vzela
 srečke in jih zažgal človeku z
 lajno, z eno nogo, brez oči. Nota:
 Proustu so razstrelili grob. Ko sem

ležal z dekletom v travi in se je mračilo. Ko sem grizljal preslico in so se tam daleč spodaj v vasi začele vžigati luči. Že dolgo nisem videl orla. Že dolgo ni bilo prave kuge, da bi streznila ljudi. V z zemljo prekritih vozih so odvažali mrliče, da bi ublažili smrad. Z bičem sem mu odgnal muhe in poravnal seno z grabljami. Lačen grm se rad zadira v mrtvo travo.

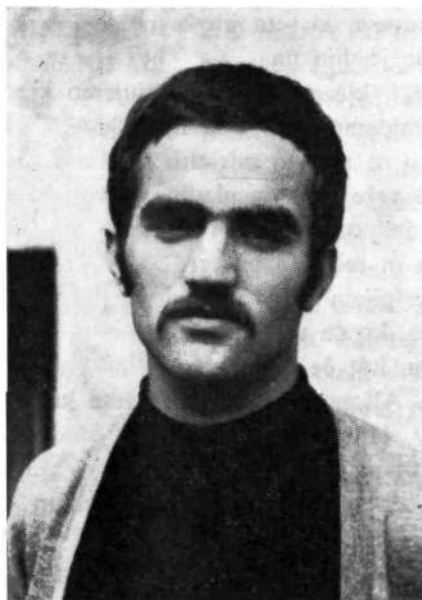
SVETI
TRIJE KRALJI
KANIBALI

Ob osmih zjutraj sem v baru, 200 metrov od hiše. Gledam fotografije masakra Ljudstva Templja in se ne znam odločiti. Potem ne premišljuje več in pozvonim. Odpre mi služkinja. Alfonso je še v flajdi. Njegova sestra se nekaj hihita. Njuna mati — Libanonka — je nesla odsekano glavo očeta stare služkinje na policijo, zavito v srajco, in mačeto za dokaz leta 1952. Giorgio očitno še spi, ni ga. Alfonso reče, najprej do Toluca, potem v hribe. Ob devetih se primaja Giorgio. Najprej smo pili pulque visoko v gorah. Belo kiselkasto tekočino bose Indijanke. Gledal sem smreke, ki so kot v Švici, in ostre rumene cvetove, kot da pijejo kri. V Temascaltepecu smo se naslanjali na zidove hiš, Alfonso nama je pripovedoval, kako je izpiral zlato v teh krajih. Peljemo se k don Mauru, ki se poslavlja. Že je tu, prozoren dim, dih, ki se bo izgubil v zraku. Rad imam priče svojega odhoda. Tudi vnuk, ki ob njem čaka, se nas je razveselil. Spet sem pil pulque in gledal, kako je meso teh ljudi odprto in mehko. Doña Lucia prinaša stole, Alfonso govori o soji. Vaški učitelj ne ve, koliko so ti hribi visoko. Potem smo si dali roke, dvakrat, od zunaj in od

znotraj. Sonce peče. Pri kosilu je Giorgio
mislil, da bo lahko popravil juke-box.
Tisti malo bolj beli so šefi,
Indijanci napeljujejo vodovod.
Jem, osemletni otrok mi čisti
škornje pod mizo. Ženske imajo lase skoraj do
tal. Najbolj sem si zapomnil bele
zobe vseh teh ljudi, in da smo
dali zelo visoko napitnino. Po tleh je
kaldrma. Alfonso jih pozna,
dosti, ki nam mahajo ob poti, do pasu skriti v
rovu, ki bo pripeljal vodo. Gledam
korenine drevesa, ki sem jih že nekje
videl. Ljudje jezdijo na
oslih, ob reki, kjer brodijo. Vprašujemo kje je
senca, ko najdemo slap. Pod njem je
krog, močno se moram odriniti z
dna, da me vrže spet na gladino.
Giorgio to že pozna. Zgrabi me za
lase z roko in reče: ta butec
pije. Jaz, če pijem
sladko vodo, ko se utapljam,
bolj kašljam, kot če pijem
slano. Oba, Alfonso in Giorgio vržeta kamen
dlje kot jaz. Hitreje sta se tudi
oblekla in to na mokro kožo.
Jaz čakam, da se mi koža posuši. Gledam
tla. Opazujem odtise
živine v grušču, mivki, blatu. Za šumom
slapa slišim metalni zvok
vsemirja. Tudi v koruzi je.
Ista pesem. Alfonsa zebe. Plezamo proti
cesti. Sonce je zdaj že zašlo.
Rdeče je pred nami spodaj dosti
rdečega. Slemena, črički, para.
To sem videl v sanjah. Tu sem bil že prej,
v sanjah. Ko sem videl
jezdca na belem konju, z belim
obrazom, z belimi lasmi, z
zlatimi črkami je pisalo SAVIOUR v
zraku. Tudi Giorgio je to že
videl. Naslonjen sem na pločevino

volkswagna. Ne bomo šli do kraterja
vulkana. Tema bo čez par minut. Nisi dovolj
utrjen, reče Alfonso, lahko bi vaju
pograbilo, da bi skočila v žrelo.

Potem spet govori o
soji, ki bo odrešila človeško
lakoto. Smrt je neskončna in
pomirljiva. Zakaj?

Milan
Markelj

Dve zgodbi

MOŽ Z IDEJO

MOŽNA RAZLAGA

Na strehi dvonadstropne hiše v Hribovski ulici, nedaleč od središča našega imenitnega mesta, je že nekaj let obupano samevala ideja: zarjavela, preluknjana, izprana stvarca, ki v vsem svojem življenju ni prirnila dlje kot do puščajočega žleba na robu strehe.

Sonce, sneg, dež in veter so jo storili žalostno, pa tudi zelo ljubosumno na vse tiste uspešne, na vsa usta razglašene ideje. Slišala jih je

govoriti v glasovih ulice, brala jih je na koščkih časopisnega papirja, kadar je jesenski veter zvrtnil od klobas zamaščeni kos lokalnega tednika na strešni rob. V modrikasti svetlobi televizorjev, ki so noč za nočjo brundali v hišah, so se šopirile uspešne ideje in brez sramu kazale svojo plitvo goloto. Kako bi ne bila ljubosumna, uboga preprana stvarca na tako neuglednem koščku sveta, kot je tik ob puščajočem žlebu?

Morda bi žalostni konec storila tam na strehi, prevzela bi nedoločljivo barvo strešne opeke, ko bi nekega dne

MOŽEN ZAPLET

veter povsem po naključju ne potegnil nizko nad streho in potisnil zarjavele ideje prek roba preluknjane žleba. Veselo je zaplavala v zraku, poskočila gor in dol